

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษางานบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะงานในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารกิจการนักเรียน และงานธุรการ การเงิน และบริการ
3. เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และปัญหาเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา ทั้ง 5 ประเภท ในโรงเรียนดังกล่าวแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร ขอนแก่น อุดรราชธานี นครพนม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ยโสธร มหาสารคาม นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ รวมทั้งสิ้น 16 จังหวัด

2. กลุ่มตัวอย่างประชากร

เนื่องจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่ใช้เป็นประชากรในการวิจัยนี้มีจำนวนมาก การวิจัยเรื่องนี้จึงจัดจังหวัดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกมาร้อยละ 20 ของจังหวัดที่มีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิธีเลือกจังหวัดใช้สุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางสุ่มได้จังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้น 3 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา ศรีสะเกษและชัยภูมิ เมื่อได้จังหวัดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว

ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา รวม 10 โรงเรียน ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ทั้งหมดจำนวน 48 คน

กลุ่มตัวอย่างนักวิชาการ ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัดที่ประจำอยู่ในจังหวัดดังกล่าว และครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 320 คน

กลุ่มตัวอย่างประชาชน เลือกลงจากบัญชีปกครองนักเรียน ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 10 คน รวมทั้งหมดจำนวน 100 คน

รวมประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น จำนวน 468 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้วิธีการแบบศึกษาภาคสนาม (Field study) โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามของกองการวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในโครงการงานวิจัยของกองการวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเป็นการวิจัยต่อเนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับงานบริหาร การศึกษาในระดับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศทุกสังกัด แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.891¹ แบบสอบถามดังกล่าวมีจำนวนทั้งสิ้น 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักวิชาการ และฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ออกเก็บข้อมูล โดยการให้ตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกต จากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวด้วยตนเอง

¹ คาวเรือง รัตนิน, "งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ", (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารและการวางแผนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518), หน้า 40

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. โครงสร้างระบบบริหารภายในโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยวิเคราะห์จาก เอกสาร ข้อเขียน ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่ และจากการสังเกต สัมภาษณ์ เสนอโดยวิธีบรรยาย สรุป และแผนภูมิประกอบ

2. ข้อมูลในแบบสอบถาม

2.1 ข้อมูลที่แสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกเป็นจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามตามเพศ วุฒิการศึกษา และอาชีพของประชาชน โดยเสนอในรูปตารางความถี่ จำนวน และหาค่าร้อยละ พร้อมทั้งอธิบายประกอบตาราง

2.2 ข้อมูลที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา 5 ประเภท ได้แก่ งานบริหารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารกิจการนักเรียน และงานบริหารธุรการและการเงิน วิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยเสนอในรูปตารางความถี่ จำนวน และหาค่าร้อยละ พร้อมทั้งอธิบายประกอบตาราง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในด้านโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และปัญหาเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภท ในโรงเรียนดังกล่าว วิเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 2. และจากความคิดเห็นให้ตอบโดยเสรีของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

1. โครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โรงเรียนมีโครงสร้างระบบบริหารภายในโรงเรียน คล้ายคลึงกัน บางแห่งได้พยายามปรับปรุงสายงานบริหาร จัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้เข้ากับหลักเกณฑ์ และทฤษฎีการบริหารการศึกษามากขึ้น เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว โครงสร้างระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโครงสร้างเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ยึดระบบสายบังคับบัญชาเป็นเกณฑ์ คือ มีสายบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงไปตามลำดับ จากครูใหญ่ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายต่างๆ หัวหน้าหมวดวิชา ครูประจำชั้น ฯลฯ ครูทำหน้าที่ในฝ่ายใดขึ้นตรงในฝ่ายนั้นตามที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้น การประสานงานแต่ละฝ่ายมีน้อย

1.2 ยึดหลักทฤษฎีการบริหารประกอบ การจัดแบบนี้ส่วนใหญ่จะพบในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ และผู้บริหารส่วนมาก ผ่านการอบรมระดับผู้บริหารมาแล้ว หลักในการจัดยึดแนวบริหารระบบสายบังคับบัญชาในข้อ (1.1) เป็นหลักมาประยุกต์กับทฤษฎีการบริหารงานการศึกษาเข้าประกอบกัน โดยแสดงโครงสร้างของระบบงานไว้อย่างละเอียด และสอดคล้องกับความจำเป็นของงานบริหารการศึกษา มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโรงเรียนขึ้น เพื่อรวบรวมบุคลากรในโรงเรียน และชุมชนที่มีความสนใจ และมีความสามารถทางการศึกษา มาเป็นที่ปรึกษา และช่วยเหลือพิจารณาหาทางส่งเสริมการศึกษาของโรงเรียนและท้องถิ่น

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม

2.1 สถานภาพของตอบแบบสอบถาม

2.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏว่า เป็นเพศหญิงและเพศชาย มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 50.21 และ 49.79 ตามลำดับ กลุ่มนักวิชาการมีจำนวนมากที่สุด และเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.23 และ 24.14 กลุ่มตัวอย่างที่รองลงมาเป็นกลุ่มของประชาชน และผู้บริหาร ปรากฏว่า เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ทั้งสองกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 16.83, 4.49 และ 8.76, 1.50 ตามลำดับ

2.1.2 กลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้บริหาร และนักวิชาการ เมื่อจำแนกตามวุฒิพบว่าทั้งกลุ่มนักบริหารและนักวิชาการมีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.89 เป็นนักวิชาการร้อยละ 71.20 และผู้บริหารร้อยละ 8.70 รองลงมาเป็นนักวิชาการและผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14.94, 0.82 และ 3.80, 0.54 ตามลำดับ

2.1.3 กลุ่มตัวอย่างประชากรประชาชน เมื่อจำแนกตามอาชีพพบว่า ประชาชนมีอาชีพรับราชการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.00 เป็นเพศชายร้อยละ 28.00 และเพศหญิงร้อยละ 14.00 อาชีพรองลงมาได้แก่เกษตรกร ค้าขาย และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ

27.00, 27.00 และ 4.00 เป็นเพศชายและเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 19.00, 18.00, 4.00 และ 8.00, 9.00 ตามลำดับ

2.2 ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานบริหารการศึกษาในงาน 5 ประเภท ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของกลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน มีดังต่อไปนี้

2.2.1 ความคิดเห็นในงานบริหารการศึกษา 5 ประเภท ของผู้บริหาร บริหารการศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานในด้านวิชาการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.36 รองลงมาได้แก่งานด้านบุคลากร, ด้านธุรการ การเงิน, ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 60.28, 54.17, 51.25 และ 25.62 ตามลำดับ มีข้อที่นำสังเกตในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

งานด้านวิชาการ

ข้อที่ 11 ที่ว่ามีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเนื้อหาในหลักสูตรที่ทางราชการกำหนดเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเนื้อหาในหลักสูตรที่ทางราชการกำหนดมากที่สุด และมาก คิดเป็นร้อยละ 83.33

ข้อที่ 13 ที่ว่าการศึกษาที่จัดมีส่วนช่วยปลูกฝังวัฒนธรรมดี ๆ แก่นักเรียนเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า การศึกษาที่จัดมีส่วนช่วยปลูกฝังวัฒนธรรมดี ๆ แก่นักเรียนมากที่สุด และมาก คิดเป็นร้อยละ 85.42

ข้อที่ 17 ที่ว่าครูใหญ่ออกเดินตรวจชั้นเรียนขณะที่ครูกำลังบอຍเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า ครูใหญ่ออกเดินตรวจชั้นเรียนขณะที่ครูกำลังสอน บอຍที่สุดหรือมากที่สุด และบอຍหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 81.25

ข้อที่ 23 ที่ว่าครูมีเสรีภาพในการทำข้อสอบเพื่อวัดผลการศึกษาของนักเรียนมากเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาได้ให้ความเห็นว่า ครูมีเสรีภาพในการทำข้อสอบเพื่อวัดผลการศึกษาของนักเรียน บอຍที่สุดหรือมากที่สุด และบอຍหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 87.50

ข้อที่ 24 ที่ว่าศึกษานิเทศก์เคยช่วยเหลือครูในด้านการสอนมอຍเพียงใค้
ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาให้ความเห็นแตกเป็น 2 ฝ่าย คือ บอຍที่สุด หรือมากที่สุด และ
บอຍหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 50.00 และน้อย และน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00

งานคานบุดการ

ข้อที่ 38 ที่ว่าโรงเรียนเคยวางแผนการปฏิบัติงานต่าง ๆ เพียงใค้
ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาได้ให้ความเห็นว่ โรงเรียนเคยวางแผนการปฏิบัติงานต่าง ๆ
บอຍที่สุดหรือมากที่สุด และบอຍหรือมากคิดเป็นร้อยละ 85.41

คานการการเงิน

ข้อที่ 58 ที่ว่าโรงเรียนจัดทำทะเบียนและสถิติเป็นปัจจุบันเพียงใค้
ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาได้ให้ความเห็นว่ โรงเรียนจัดทำทะเบียนและสถิติเป็นปัจจุบัน
บอຍที่สุดหรือมากที่สุด และบอຍหรือมากคิดเป็นร้อยละ 83.33

คานกิจการนักเรียน

ข้อที่ 43 ที่ว่าโรงเรียนเคยวิจัยเกี่ยวกับเด็กเป็นรายบุคคลบ้างหรือไม่
ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาได้ให้ความเห็นว่ โรงเรียนเคยวิจัยเกี่ยวกับเด็กเป็นรายบุคคล
น้อยและน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.33

ข้อที่ 45 ที่ว่าครูช่วยเหลือนักเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนเพียงใค้
นั้นปรากฏว่า ครูช่วยเหลือนักเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนบอຍที่สุดหรือมากที่สุด และ
บอຍหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 85.42

คานความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อที่ 3 ที่ว่าประชาชนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอุทิศแรงงานเพื่อ
พัฒนาโรงเรียนเพียงใค้ ปรากฏว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่ ประชาชนให้ความ
ร่วมมือกับทางโรงเรียนอุทิศแรงงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนน้อย น้อยที่สุด และไม่เคຍ
คิดเป็นร้อยละ 84.42

ข้อที่ 4 ที่ว่าประชาชนมีส่วนร่วมแสดงขอคิดเห็นและเสนอแนะในกิจการ
ของโรงเรียนเพียงใค้ ปรากฏว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่ ประชาชนมีส่วนร่วม

โดยแสดงข้อคิดเห็นและเสนอแนะในกิจการของโรงเรียนน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 87.50

ข้อที่ 8 ที่ว่าโรงเรียนร่วมกับทางราชการในการรักษาสุขภาพและปรับปรุงอนามัยของประชาชนเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า โรงเรียนร่วมกับทางราชการในการรักษาสุขภาพและปรับปรุงอนามัยของประชาชนน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 85.42

2.2.2 งานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภท ตามความเห็นของนักวิชาการ

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานในด้านบุคลากรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.62 รองลงมาได้แก่ทางด้านวิชาการ, ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการ การเงิน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 43.50, 39.57, 35.37 และ 23.01 ตามลำดับ มีข้อที่น่าสังเกตในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความเห็นของนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

งานด้านวิชาการ

ข้อที่ 28 ที่ว่าศึกษานิเทศก์เคยช่วยเหลือครูในการสอนมอຍเพียงใดนั้น ปรากฏว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ให้ความช่วยเหลือในการสอนน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย ถึงร้อยละ 87.62

ข้อที่ 29 ที่ว่าศึกษาธิการจังหวัด อำเภอ หัวหน้าส่วนการศึกษา หรือหัวหน้าหมวดการศึกษา ช่วยปรับปรุงด้านวิชาการหรือไม่นั้น ปรากฏว่านักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า บุคคลเหล่านั้นได้ปฏิบัติงานในด้านนี้น้อย น้อยที่สุด และไม่เคยเลย ถึงร้อยละ 98.82

ข้อที่ 13 ที่ว่าจัดให้มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแนวการสอนเพียงใดนั้น ปรากฏว่านักวิชาการให้ความเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย ว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.90 และน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 48.74

งานด้านกิจการนักเรียน

ข้อที่ 44 ที่ว่าโรงเรียนเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยในการปกครองนักเรียนเพียงใดนั้น ปรากฏว่า นักวิชาการให้ความเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย ว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานนี้

มากที่สุด หรือบ่อยที่สุด และมากหรือบ่อย คิดเป็นร้อยละ 49.37 และน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 46.56

งานคานธุรกิจ การเงิน และบริการ

ข้อที่ 59 ที่ว่าในปีการศึกษาที่ผ่านมาโรงเรียนได้รับการตรวจเยี่ยมจากผู้บริหารระดับสูงมากเพียงไค่นั้น ปรากฏว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ ในปีการศึกษาที่ผ่านมาโรงเรียนได้รับการตรวจเยี่ยมจากผู้บริหารระดับสูง น้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 85.31

ข้อที่ 57 ที่ว่าการทำงานประจำชั้นเป็นปัจจุบันเพียงไค่นั้น ปรากฏว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ การทำงานประจำชั้นเป็นปัจจุบัน มากที่สุด หรือน้อยที่สุด และบ่อย หรือมาก คิดเป็นร้อยละ 80.00

งานคานความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อที่ 3 ที่ว่าโรงเรียนจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพแก่ผู้ปกครองหรือประชาชนเพียงไค่นั้น ปรากฏว่านักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่ โรงเรียนจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพแก่ผู้ปกครองหรือประชาชนน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 95.31

ข้อที่ 6 ที่ว่ามีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียนของประชาชนมากน้อยเพียงไค่นั้น ปรากฏว่านักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่ มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียนของประชาชนน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 87.18

ข้อที่ 5 ที่ว่ากาทำให้ประชาชนใช้สถานที่เพื่อประโยชน์บางอย่างตามความจำเป็นบ่อยเพียงไค่นั้น ปรากฏว่านักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย ว่ากาให้ประชาชนใช้สถานที่เพื่อประโยชน์บางอย่างตามความจำเป็นบ่อยที่สุดหรือมากที่สุด และบ่อยหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 47.50 และน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 50.62

2.2.3 งานบริหารทั้ง 5 ประเภท ตามความเห็นของประชาชน

ประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่โรงเรียนปฏิบัติงานคานบุคลากรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.80 รองลงมาได้แก่งานกิจการนักเรียน งานวิชาการ งานธุรกิจ การเงิน และงานความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 68.30, 65.70, 54.10 และ 33.73 ตามลำดับ

มีข้อที่นำเสนอเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความเห็นของนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

งานคานบุคคล

ข้อที่ 28 ที่ว่าครูในโรงเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียนเพียงใดนั้น ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า ครูในโรงเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียนน้อยที่สุด หรือมากที่สุด และน้อยหรือมาก

คิดเป็นร้อยละ 83.00

งานคานกิจการนักเรียน

ข้อที่ 31 ที่ว่าท่านเคยให้ความร่วมมือส่งเด็กเข้าโรงเรียนมากน้อยเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า ท่านเคยให้ความร่วมมือส่งเด็กเข้าโรงเรียนน้อยที่สุดหรือมากที่สุด และน้อยหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 86.00

ข้อที่ 33 ที่ว่าโรงเรียนเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยในการปกครองนักเรียนเพียงใด ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า โรงเรียนเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยในการปกครองนักเรียนน้อยที่สุด หรือมากที่สุด และน้อยหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 87.00

ข้อที่ 37 ที่ว่าครูในโรงเรียนสอดส่องความประพฤตินักเรียนมากน้อยเพียงใด ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า ครูในโรงเรียนสอดส่องความประพฤตินักเรียนน้อยที่สุดหรือมากที่สุด และน้อยหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 87.00

งานคานวิชาการ

ข้อที่ 22 ที่ว่าครูใหญ่เอาใจใส่ต่อการสอนของครูและการเรียนของเด็กมากเพียงใด ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า ครูใหญ่เอาใจใส่ต่อการสอนของครูและการเรียนของเด็กน้อยที่สุดหรือมากที่สุด และน้อยหรือมาก คิดเป็นร้อยละ 80.00

ข้อที่ 23 ที่ว่าโรงเรียนเข้มงวดในการพิจารณาสอบเลื่อนชั้นของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า โรงเรียนเข้มงวดในการพิจารณาสอบเลื่อนชั้นของนักเรียนน้อยที่สุด หรือมากที่สุด และน้อยหรือมาก คิดเป็นร้อยละ

84.00

งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อที่ 5 ที่ว่าผู้ประกอบการมีส่วนร่วมแสดงข้อคิดเห็นในกิจการโรงเรียนมากนัก
เพียงใดนั้น ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมแสดงข้อคิดเห็น
ในกิจการโรงเรียนน้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 91.00

ข้อที่ 6 ที่ว่าโรงเรียนจัดให้มีการอบรมประกอบอาชีพแก่ผู้ประกอบการมากนัก
เพียงใดนั้น ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า น้อย น้อยที่สุด และไม่เคย
คิดเป็นร้อยละ 89.00

ข้อที่ 7 ที่ว่าโรงเรียนเคยเชิญผู้อำนวยการอาชีพในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร
บ่อยเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า โรงเรียนเคยเชิญผู้อำนวยการ
อาชีพในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร น้อย น้อยที่สุด และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 80.00

สรุป ผลการวิจัยงานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภท ได้แก่งานความสัมพันธ์
กับชุมชน งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน และงานธุรการ การเงิน และบริหาร
ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน ปรากฏว่า
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปฏิบัติงานในด้าน
วิชาการ บุคลากร ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการ การเงิน และบริการอยู่ในเกณฑ์มากหรือดี
ส่วนงานในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนโรงเรียนยังปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย

3. การวิเคราะห์ปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ เกี่ยวกับโครงสร้างระบบบริการภายในโรงเรียน และงานบริหาร
การศึกษา ทั้ง 5 ประเภท ปรากฏว่าโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ มีปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างระบบบริการภายในโรงเรียน และงานบริหาร
ทั้ง 5 ประเภท คล้ายคลึงกัน

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้สรุปมาข้างต้นแล้วว่า ระบบโครงสร้างเมื่อ
พิจารณาโดยรวมแล้ว มี 2 แบบ กล่าวคือ แบบยึดแนวระบบสายบังคับบัญชาเป็นเกณฑ์

และแบบยี่ระบบสายงานตั้งก้าวแล้วมาประยุกต์หลักเกณฑ์ และทฤษฎีการบริหารการศึกษา มาประกอบควย ในคานการจ้คองค้กรต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน โดยยี่คตามขนาดและจ้านวนของ นักเรียนเป็นเกณฑ์ โรงเรียนประถมศีกษาขนาดเล้ก และขนาดกลาง มีโครงสร้างของระบบ บริหารภายในโรงเรียนไม่ละเอียดยเท่ากับโรงเรียนประถมศีกษาขนาดใหญ่ ครูทุกคนขึ้นตรงต่อ ครูใหญ่ มีการแต่งตั้งผู้ช่วยครูใหญ่ทำหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ครูหัวหน้าหมวดวิชา ครูประจำชั้น และ ครูทำหน้าที่รับผิดชอบงานต่าง ๆ ตามที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น โรงเรียนประถมศึกษาไม่มีเจ้าหน้าที่ ชูรการโดยเฉพาะ ครูที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานชูรการของโรงเรียน ส่วนใหญ่ต้องทำการ สอนควย และอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายชูรการ ครูทำหน้าที่รับผิดชอบของ งานฝ่ายใดขึ้นตรงต่อฝ่ายนั้น การประสานงานต่าง ๆ แต่ละฝ่ายยังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจากระบบบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาของไทย ยี่ระบบบริหารงานของทาง ราชการเป็นหลัก มีการแบ่งบุคคลากรในหน่วยงานเป็นระดับชั้นต่าง ๆ มีผู้บังคับบัญชาอีกหลาย ระดับ ยี่คพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนเป็นหลักในการกำหนดการปฏิบัติงานโดย เครื่องรัด นอกจากนี้ข้าราชการครูยังมีพระราชบัญญัติครูเป็นเครื่องควบคุมการปฏิบัติงาน วินัย และความประพฤติของครูอีกชั้นหนึ่ง ฉะนั้น โครงสร้างระบบบริหารภายในโรงเรียนมีลักษณะ ตายตัว ปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดไว้เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ขาดความยืดหยุ่น และความคล่องตัวเท่าที่ควร การจ้คระบบบริหารภายในโรงเรียนในประเภทที่สอง ถึงแม้ ผู้บริหารโรงเรียนจะไคพยายามนำหลักเกณฑ์และทฤษฎีการบริหารมาประกอบในการจ้คระบบ บริหาร โดยจัดให้มีหน่วยงานที่ปรึกษาในการบริหารงานในโรงเรียน จากบุคคลากรหลายฝ่าย ในท้องถิ่น มีการแสดงระบบการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายชูรการ ฝ่ายปกครอง และอื่น ๆ ช่วยในการคานเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการจ้คระบบบริหารใน แบบแรกก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถคานเนินตามหลักการที่ตั้งไว้ได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ระเบียบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างค้นไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของบุคคลากรในฝ่ายต่าง ๆ เช่น งานบริหารศีกษาของโรงเรียนประกอบควยงาน 5 ประเภท ไคแก่งานคานความสัมพันธ์ กับชุมชน งานคานวิชาการ งานคานบุคคลากร งานคานกิจการนักเรียน และงานคานชูรการ การเงิน¹ แต่การจ้คสายงานบริหารภายในโรงเรียนเพียงสามสายเท่านั้น ไคแก่งานคาน

1

Roald F. Campbell, and Gregg, Administrative Behavior in Education, (New York : Harper of Brothers, 1957), P. 203

วิชาการ งานค้ำปกครอง และงานค้ำรุกรการ ถึงแม้จะนำเอางานที่เหลื้ไปไว้ในสายงาน ทั้งสามประเภทดังกล่าว การปฏิบัติก็ยังคงงานทั้ง 3 ฝ่ายเป็นหลัก ทำให้การปฏิบัติงานค้ำอื่น ๆ ค้อยลงไป หรือไม่ครอบคลุมงานทั้งหมด นอกจากนี้ ในการจัดวางสายงานตามลักษณะของหน้าที่ ยังปะปนกันอยู่ไม่เป็นสัดส่วน เช่น ค้ำแห่งผู้ช่วยครูใหญ่ ซึ่งคูจากแผนภูมิที่ 1 และที่ 2 จะเห็นว่า สายบังคับบัญชาของงมาจากครูใหญ่ ทำให้ดูเหมือนเป็นผู้บังคับบัญชามุคดการในฝ่ายต่าง ๆ รองลงมาจากครูใหญ่ แต่ความเป็นจริงแล้ว ผู้ช่วยครูใหญ่ไม่มีอำนาจและหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา มุคดการในโรงเรียนแต่มีหน้าที่ช่วยครูใหญ่ปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติงานตามที่ครูใหญ่มอบหมายให้ เท่านั้น¹ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปแล้ว โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโครงสร้างระบบบริหาร เป็นแบบยี้คสายบังคับบัญชา(Hierarchy) โดยองค์การจะมีโครงสร้างเป็นสายบังคับบัญชา สายเดี่ยว(The line form of the Structure) ซึ่งเหมือนกับโครงสร้างระบบบริหาร การศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคเหนือ² และภาคกลาง³ โครงสร้างระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคกลาง⁴ และโครงสร้างระบบบริหารการศึกษา ภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

¹ วิทยุโย สาร, หลักบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 142

² พิณ สุจริตกุล, "งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคเหนือ", (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า จ.

³ ดาวเรือง รัตนิน, "งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคกลาง", (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารและการวางแผนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518) หน้า 162

⁴ จันทราณี สงวนนาม, "งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง", (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, แผนกวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) หน้า ค - ง

เทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย ได้อาศัยข้อมูลและลักษณะการบริหารงานโรงเรียนดังกล่าว มาจัดรูปการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในแนวใหม่ขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดยอาศัยทฤษฎีการบริหารการศึกษาเป็นแนวจัด ให้การปฏิบัติงานในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวโดยสรุปคือ

1. โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการบริหารงาน จะต้องมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูล และสอดคล้องกับภารกิจของโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติในงาน 5 ประเภท ได้แก่ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน และงานธุรการ การเงิน โดยจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโรงเรียน อันประกอบด้วยบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะที่อยู่ในชุมชน หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานของครูใหญ่
 2. จัดสายการบังคับบัญชาภายในโรงเรียน โดยมีครูใหญ่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีผู้ช่วยครูใหญ่ทำหน้าที่ "ช่วย" ครูใหญ่ ในงานด้านต่าง ๆ ตามที่ครูใหญ่มอบหมายให้ มีหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้บังคับบัญชารองลงมาตามลำดับ
 3. สร้างความสัมพันธ์ภายในระบบบริหารโรงเรียนให้เกิดขึ้น เพื่อระดมบุคลากรที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ มาร่วมงาน ช่วยแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ และสร้างสรรค์การศึกษาให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนและนักเรียน รักษาความสามัคคี สร้างและบำรุงขวัญที่ดีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร และส่งเสริมวิธีการปกครองให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย
 4. จัดให้มีเอกภาพในการบังคับบัญชา โดยให้ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานช่วยรับผิดชอบงานย่อยของตน หลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนการบังคับบัญชา
 5. ผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ร่วมกันกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายจัดการศึกษาของชาติ และความต้องการของชุมชน
- แนวการจัดระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์การต่าง ๆ ดังนี้

¹ ดุสิต บุญยากร, "งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า ๑

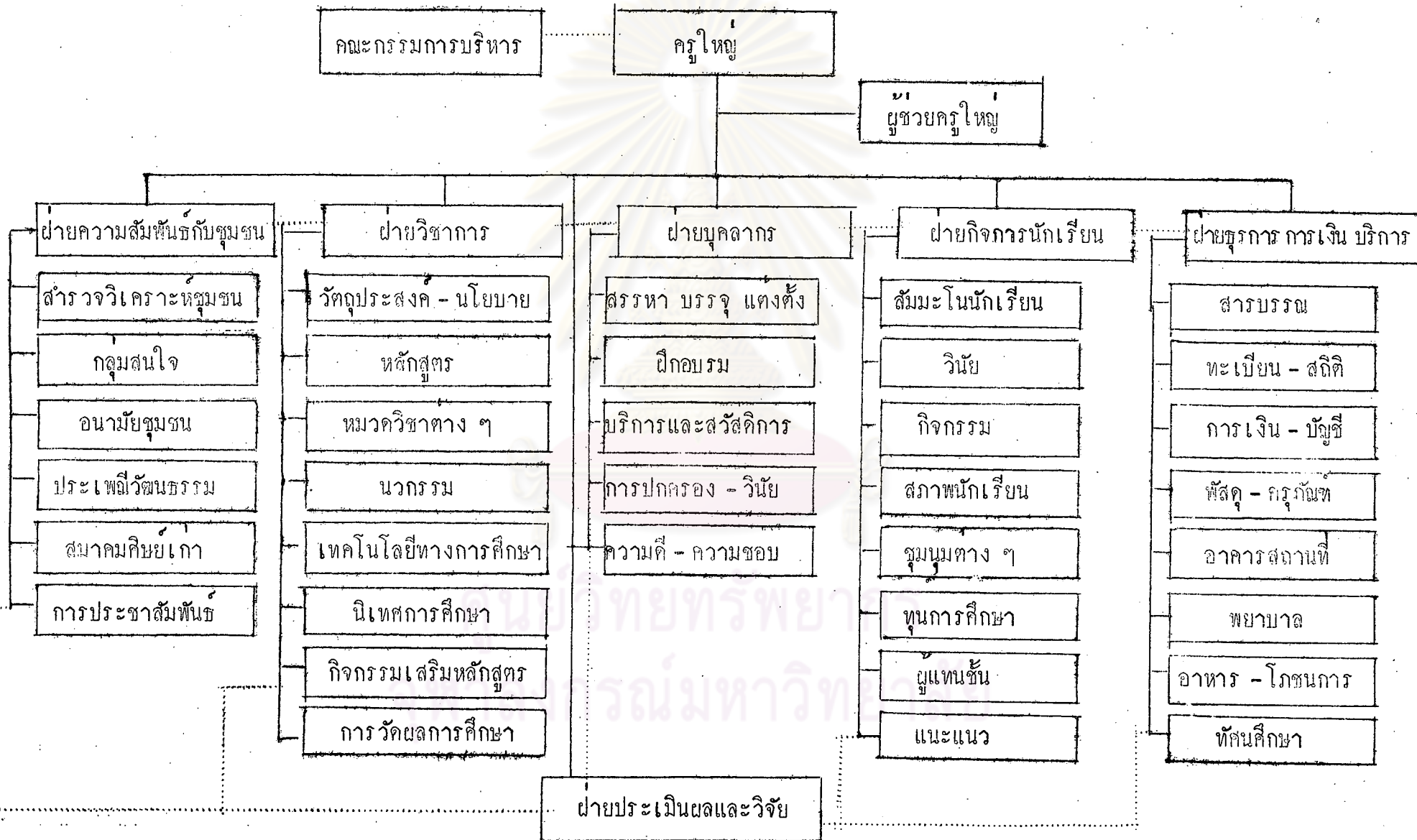
1. ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ครูใหญ่ คณะกรรมการการบริหาร และผู้ช่วยครูใหญ่
2. ฝ่ายปฏิบัติการ ประกอบด้วย
 - 2.1 ฝ่ายงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
 - 2.1.1 สสำรวจ-วิเคราะห์สภาพชุมชน
 - 2.1.2 กลุ่มสนใจ
 - 2.1.3 อนามัยชุมชน
 - 2.1.4 ประเพณี-วัฒนธรรม
 - 2.1.5 การประชาสัมพันธ์
 - 2.1.6 สมาคมศิษย์เก่า
 - 2.2 ฝ่ายงานด้านวิชาการ
 - 2.2.1 วัตถุประสงค์และนโยบาย
 - 2.2.2 หลักสูตรและการสอน
 - 2.2.3 หมวดวิชาต่าง ๆ
 - 2.2.4 นวัตกรรม
 - 2.2.5 เทคโนโลยีทางการศึกษา
 - 2.2.6 การนิเทศการศึกษา
 - 2.2.7 การวัดผล
 - 2.3 ฝ่ายบุคลากร
 - 2.3.1 สรรหา บรรจุ แต่งตั้ง
 - 2.3.2 ฝึกอบรม
 - 2.3.3 บริการและสวัสดิการ
 - 2.3.4 การปกครอง-วินัย
 - 2.3.5 ความดี-ความชอบ
 - 2.4 ฝ่ายกิจการนักเรียน
 - 2.4.1 สัมมะโนนักเรียน
 - 2.4.2 ระเบียบวินัย
 - 2.4.3 สถานักเรียน

- 2.4.4 ชุมชนต่าง ๆ
- 2.4.5 ทุนการศึกษา
- 2.4.6 ผู้แทนชั้น
- 2.4.7 แนวแนว
- 2.5 ฝ่ายธุรการ การเงินและบริการ
 - 2.5.1 สารบรรณ
 - 2.5.2 ทะเบียนสถิติ
 - 2.5.3 การเงิน
 - 2.5.4 พัสดุ-ครุภัณฑ์
 - 2.5.5 อาคารสถานที่และบริเวณ
 - 2.5.6 พยาบาล
 - 2.5.7 อาหารและโภชนาการ
- 2.6 ฝ่ายประเมินผลและวิจัย

(ผังแผนภูมิประกอบหน้า 139)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3 แสดงโครงสร้างระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั้ง 5 ประเภท คือ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน และงานธุรการ การเงิน และบริการ ปรากฏดังนี้

2.1 งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน ได้ให้ความเห็นตรงกันว่า โรงเรียนปฏิบัติ งานในด้านนี้ น้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานบริหารที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่ คิดเป็นร้อยละ 27.62, 23.01 และ 37.77 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละพฤติกรรมที่โรงเรียนได้ปฏิบัติตาม ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสามกลุ่ม โดยเปรียบเทียบน้ำหนัก และความคิดเห็นของ ทั้งสามกลุ่มแล้วพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในกิจการของโรงเรียน และโรงเรียนจัดให้มีการอบรมอาชีพแก่ผู้ปกครองอยู่ในเกณฑ์น้อยมาก นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่าง ประชากรแต่ละกลุ่มยังได้ให้ความเห็นในพฤติกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย เช่น โรงเรียนร่วมกับทางราชการในการรักษาสุขภาพและปรับปรุงอนามัยของประชาชน การจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียนของประชาชน การเชิญผู้อำนวยการในงานอาชีพ ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร เป็นต้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง ระเบียบการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่วางไว้ให้โรงเรียนปฏิบัติ จำนวนชั่วโมงการสอนของครู ในโรงเรียนแต่ละวัน ไม่เอื้ออำนวยให้โรงเรียนปฏิบัติงานในด้านนี้ได้อย่างเต็มที่ โรงเรียน ควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เพราะ การจัดการประถมศึกษาในปัจจุบันนี้ ถ้าจะให้รัฐเป็นผู้ให้แก่ประชาชนแก่ฝ่ายเดียวจะไม่สามารถ พัฒนาท้องถิ่นได้เร็วเท่าที่ควร ทางที่ถูกต้องประชาชนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษาด้วย โดยการเชิญประชาชน ผู้ปกครองมาประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน ให้มีความเข้าใจดียิ่งขึ้น จัดให้ครูมีโอกาสได้พบปะกับผู้ปกครอง ให้คำแนะนำเกี่ยวกับนักเรียน จัดการอบรมเกี่ยวกับการอาชีพ ส่งเสริมการอ่าน การเขียนและรักษาสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน ในท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาชี้แจง และฝึกหัดให้ประชาชนได้รับความรู้

¹ วิทยุ สาธาร, หลักบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2516),

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาให้สังคมเจริญก้าวหน้าด้วยดี จะเป็นหนทางนำไปสู่ความร่วมมือในการช่วยอุทิศแรงงานวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ จากผู้ประกอบการและประชาชนในท้องถิ่น มาทุนบำรุงโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าโดยไม่หยุดยั้ง เพื่อเป็นการสนับสนุนในการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านนี้ให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย โรงเรียนควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดครูทำหน้าที่สำรวจและวิเคราะห์ชุมชน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ของชุมชนอย่างแท้จริง ในการที่จะได้แสวงหาแหล่งทางการจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการและความต้องการของชุมชน
2. จัดครูทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน เพื่อติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับประชาชน และหน่วยงานอื่น ๆ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมมือกับทางโรงเรียนขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากนักเรียนหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของโรงเรียน
3. จัดตั้งกลุ่มสนใจขึ้น เพื่อบริการในค่านต่าง ๆ แก่ชุมชน เช่น ในด้านการอาชีพ การอนามัย โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ประชาชนตามความต้องการ และความสนใจของประชาชน
4. จัดตั้งสมาคมครู-ผู้ประกอบการ สมาคมศิษย์เก่า เพื่อเป็นสื่อกลางและทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว เป็นการรวมสรรพกำลังเพื่อสร้างสรรค์ให้โรงเรียน และท้องถิ่นพัฒนาก้าวหน้าขึ้นไป
5. ควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนที่ผ่านมาและงานที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่ ให้เข้าใจร่วมกันดียิ่งขึ้น และเป็นการช่วยให้ครูได้มีโอกาสพบปะกับผู้ปกครองได้ช่วยกันแก้ปัญหา และร่วมมือซึ่งกันและกันในการดำเนินงานค่านต่าง ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.2 งานค่านวิชาการ กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม ได้ให้ความคิดเห็นไม่ตรงกัน เมื่อพิจารณาค่านักของแต่ละกลุ่มโดยส่วนรวมแล้ว โรงเรียนปฏิบัติงานค่านนี้อยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน คิดเป็นร้อยละ 62.36, 43.56 และ 67.70 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละพฤติกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างปรากฏพบว่า ก็กานนี้เทศักเคยช่วยเหลือครูในค่านการสอนบ่อยเพียงใดนั้น กลุ่มผู้บริหารให้ความเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย คือบ่อยที่สุดหรือมากที่สุด และบ่อย

หรือมาก กับน้อยและน้อยที่สุดเป็นน้ำหนักเท่ากัน สำหรับกลุ่มนักวิชาการนั้น ให้ความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์เคยช่วยเหลือครูในด้านการสอนอยู่ในเกณฑ์น้อยมาก นอกจากนี้ กลุ่มนักวิชาการ ได้ให้ความเห็นเป็นส่วนใหญ่ว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัด อ่างทอง หัวหน้าส่วน หัวหน้าหมวดการศึกษา ช่วยปรับปรุงงานด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์น้อยมาก ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของนายประจักษ์ - พัฒนเจริญ ได้ทำการวิจัยความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า การนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศก์อำเภอไม่สามารถทำการนิเทศการศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง สำหรับ โรงเรียนที่ได้ไปทำการนิเทศการศึกษาแล้วก็ไม่ได้รับผลดีนัก เพราะไม่มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บังคับบัญชารับฟังข้อเสนอแนะในการนิเทศการศึกษาของ ศึกษานิเทศก์อำเภอน้อย และแทบไม่ได้มีการติดตามผลเลย¹ นอกจากนี้ กลุ่มนักวิชาการให้ ความเห็นในพฤติกรรมการที่ว่า โรงเรียนที่ท่านสอนหรือเกี่ยวข้องจัดให้มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแนวการสอนช่วยเพียงใด แยกแยกเป็น 2 ฝ่ายว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานในด้านนี้บ่อยที่สุด หรือมากที่สุด และบ่อยหรือมาก กับน้อยและน้อยที่สุดกำลังกัน สรุปได้ว่า โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือในด้านวิชาการจากศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์จังหวัด อ่างทอง หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา อยู่ในเกณฑ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศึกษานิเทศก์ที่อยู่ประจำจังหวัด มีจำนวนบุคลากรน้อยไม่สอดคล้องกับปริมาณโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดที่ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบ คือศึกษานิเทศก์จะต้องรับผิดชอบโรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัดที่อยู่ในจังหวัด และ จะต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการนิเทศ เช่น งานธุรการของวิชาการ ได้แก่การโต้ตอบ หนังสือ สรรวจสถิติต่าง ๆ ตามที่หน่วยราชการต้องการ สำหรับศึกษานิเทศก์จังหวัด และอำเภอ จะต้องปฏิบัติงานทุกกรม กอง ของกระทรวงศึกษาธิการในฐานะตัวแทนของกระทรวง

¹ ประจักษ์ พัฒนเจริญ, "ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในภาคเหนือ ที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 83

กอร์ปกับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นโรงเรียนที่เด่นได้รับคัดเลือกและสงวนไว้เป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนประถมศึกษาของสังกัดอื่น ๆ ในจังหวัดนั้น ๆ การนิเทศการศึกษาจึงมุ่งไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดอื่นที่มีปัญหาและต้องการความช่วยเหลือโดยรีบด่วน ส่วนหัวหน้าหมวดการศึกษา และหัวหน้าส่วนการศึกษา ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ธุรการ บุคลากร อาคารสถานที่ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเป็นเจ้าหน้าที่การศึกษาคนละสังกัด การที่จะให้ความช่วยเหลืองานด้านวิชาการเป็นไปได้ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ในด้านหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน การศึกษาที่โรงเรียนจัดมีส่วนช่วยเพิ่มพูนรายได้และปรับปรุงสภาพสังคม และความรู้จากโรงเรียนช่วยปรับปรุงอาชีพของผู้ปกครองให้ดีขึ้นนั้นอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย สรุปที่กล่าวมาทั้งหมดตั้งแต่ต้นแล้วงานด้านวิชาการโรงเรียนควรได้ดำเนินการปรับปรุงดังนี้

2.2.1 จัดระบบนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนขึ้น โดยเชิญศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชามาให้การอบรมแก่ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานในค่านนี้ได้

2.2.2 จัดโครงสร้างระบบนิเทศการศึกษาใหม่ โดยใช้นวกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่มากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงาน การนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการแก้ปัญหาศึกษานิเทศก์ที่ประจำอยู่จังหวัดมีจำนวนน้อย ให้สามารถปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อีกด้วย

2.2.3 เปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนได้ศึกษาต่อเพิ่มเติม เป็นการพัฒนาบุคลากรในด้านวิชาการ โดยมีสัญญาผูกพัน ป้องกันมิให้ครูย้ายหนีจากสังกัดเดิมเมื่อมีวุฒิสูงขึ้น

2.2.4 ควรปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและแนวการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และความเป็นอยู่ของประชาชน ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อนักเรียนจะได้นำความรู้ที่ได้ศึกษาจากโรงเรียนไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน เพิ่มพูนรายได้ ปรับปรุงสภาพของท้องถิ่นและช่วยปรับปรุงอาชีพของผู้ปกครองให้ดียิ่งขึ้น

2.3 งานคานบุคลากร กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มให้ความคิดเห็นตรงกัน คือ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน เห็นว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานค่านนี้อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานบริหารใน 5 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 45.62 และ 69.80 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มผู้บริหารนั้นได้ให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 60.28 เมื่อพิจารณาจาก

นำนักความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มโดยส่วนรวมแล้ว โรงเรียนปฏิบัติงานในค่านี้อยู่ในเกณฑ์มาก แต่มีบางพฤติกรรมที่โรงเรียนและผู้บริหารระดับสูง ควรจะได้มีการปรับปรุงและสนับสนุนในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ครูเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจแก่ครูที่จะได้ตั้งใจทำงาน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารระดับโรงเรียนได้มีบทบาท และส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอแนะร่วมมือในด้านการวางนโยบาย คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง โอนย้าย ให้คุณให้โทษ แก่บุคลากรของโรงเรียน นอกจากนี้ในด้านการพัฒนาเห็นใจความดีความชอบให้แก่บุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารระดับสูงกว่า ควรจะยอมรับความจริงที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับบุคลากรตลอดเวลา ย่อมมองเห็นการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละคนในโรงเรียนเป็นอย่างดี ไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข เมื่อผู้บริหารโรงเรียนได้พิจารณาจากโรงเรียนไปแล้ว จะเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.4 งานด้านกิจการนักเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มได้ให้ความเห็นไม่ตรงกัน เมื่อพิจารณาคู่มือความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มโดยส่วนรวมแล้ว โรงเรียนปฏิบัติงานในค่านี้อยู่ในเกณฑ์มาก คือกลุ่มผู้บริหารกลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน คิดเป็นร้อยละ 51.25, 39.57 และ 68.30 แต่มีบางพฤติกรรมที่โรงเรียนควรจะได้ปรับปรุงส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

2.4.1 โรงเรียนควรจัดให้มีครูแนะแนว ส่งเสริมการวิจัยการศึกษาเด็ก เป็นรายบุคคล จะได้ทราบถึงเด็กที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ ซึ่งทางโรงเรียนจำเป็นต้องเข้าช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ เช่น เด็กยากจนและขาดแคลนอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเรียน โรงเรียนอาจดำเนินการโดยขอความร่วมมือจากประชาชน ผู้ปกครองในท้องถิ่น รวมทั้งติดต่อส่วนราชการต่าง ๆ จัดทำเป็นข้อมูลและโครงการเพื่อเสนอให้ทราบเป็นทางการ ย่อมจะได้รับความร่วมมือที่ดีขึ้นกว่าเดิม

2.4.2 โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามความถนัดของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น

- จัดให้มีชมรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้แสดงออกในความคิดเห็น สร้างสรรค์ในเชิงวิชาการ และวัฒนธรรม
- ปรับปรุงส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ และอนุภาซาค เพื่อส่งเสริมให้เด็กเป็นพลเมืองดี และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

- จัดให้มีสถานักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตย

2.5 งานด้านธุรการ การเงินและบริการ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ให้ความคิดเห็นตรงกัน คือกลุ่มนักวิชาการและกลุ่มประชาชน เห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติงานในค่านี้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 35.37 และ 54.14 สำหรับกลุ่มผู้บริหารได้ให้ความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.17 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความเห็นของทุกกลุ่มตัวอย่างแล้ว สรุปได้ว่าโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานด้านนี้มาก โดยยึดถือระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติ ปฏิบัติตามระเบียบการเงินและพัสดุโดยเคร่งครัด การจัดทำทะเบียนสถิติ ตลอดจนการทำงานประจำชั้นเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ การติดต่อรับส่งเอกสารและหนังสือราชการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นไปด้วยความสะดวก ได้มีการปฏิบัติอย่างดีในการจัดเก็บ รักษาเอกสาร มีปัญหาบางประการเกี่ยวกับงานด้านนี้คือ ด้รับการจัดสรรงบประมาณหมวดค่าใช้สอยตามความจำเป็นได้น้อย โรงเรียนยังขาดครูธุรการ ทำให้งานธุรการล่าช้าและค้างคั่ง ในทางปฏิบัติโรงเรียนขนาดใหญ่ได้มอบหมายให้ครูที่มีความรู้ความสามารถในงานธุรการการเงินมาช่วยปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานในค่านี้นี้เป็นไปด้วยดี ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บังคับบัญชาระดับสูงควรจะให้ความสนใจให้มากกว่าไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเล็กหรือโรงเรียนใหญ่ก็ตาม การปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอนเหมือนกัน จะต่างกันแต่ในค่านี้นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า

2.5.1 โรงเรียนควรจัดชั่วโมงการสอนของครูให้เหมาะสม โดยเฉพาะครูทำหน้าที่ธุรการ หากมีชั่วโมงการสอนมากเกินไป ผลงานทั้งสองฝ่ายจะเกิดผลเสียขึ้นไป

2.5.2 ควรจัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับงานธุรการและการเงินของโรงเรียน เพื่อให้ครูทุกคนมีความรู้ในเรื่องนี้ โดยเฉพาะครูทำหน้าที่ธุรการ และฝึกให้ครูที่สนใจมีความรู้ความสามารถ สามารถปฏิบัติงานธุรการแทนกันได้ไม่ว่าโอกาส

2.5.3 ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าหน้าที่ธุรการ การเงินของโรงเรียน ควรเสนอของบประมาณค่าใช้สอยตามความจำเป็นของโรงเรียน เพื่อใช้ดำเนินงานให้เจริญก้าวหน้าขึ้นไป

2.5.4 ผู้บังคับบัญชาระดับสูง ควรจะได้จัดสรรอัตราให้มีตำแหน่งครูธุรการการเงินของโรงเรียน เพื่อการปฏิบัติงานในค่านี้นี้ของโรงเรียนได้คล่องตัวยิ่งขึ้น

3. ควรจะได้มีการวิจัย เพื่อทราบถึงการปฏิบัติและศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาของงานแต่ละด้านโดยละเอียด เพื่อผู้บริหารการศึกษา แต่ละระดับจะได้ทราบข้อมูลปัญหาอุปสรรคโดยละเอียด นำไปปรับปรุงแก้ไขการบริหารงาน การศึกษาในระดับประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ถูกจุด ยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย